

20 ՓԱՐԱ

ՆԱԽԱԿԱՆ ՈՐ ԵՆ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՐԴԱՐԱՆ
ԱՌԻՍՏՐԱԿՈՆԻԹԵՐԻՆ
ՍՈՐԵՆԵԼԻՔ ՕՐԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՆՈՐԱՏՈՆԻԿԱՆ-ԽԱՆ

در عیله غلظه نورادونکیان خاندہ آردوک
غرضی ادارہ سنہ

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Կ. ՊՈԼԻՍ, 23 ԱՊՐԵԼ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՅԵՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼԵՂՈՒ

ԵՆ ՅԵՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԶԳԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՖԻՆԱՆՍԻ ԱՆՔ ԿՐ ԿԱՐԴԱՆԵՐ 29 ԱՊՐԵԼ

«Բարեգործական մեծ վաճառա-
հանգան մը տեղի պիտի ունենայ այսօր
և վաղը ի նպաստ մեր ֆրանսական
վարժարանաց յԱրևելայ, Յայնայ և
Եթիոպիայ վարժարաններ, թուով իւր 600,
աւելի քան 50,000 աշակերտ կ'ընդունեն
ամեն ցիւղէ, ամեն կրօնէ և ամեն
ազգութենէ. Ասոնց ամենքը ֆրանսե-
րէն կը սովորեն, և ֆրանսական հայ-
րենասիրութեան գաղափարն մէջ կը կրը-
նութեն ի ձեռն մեր փրկիչութեան
մայրաքաղաքաց, Անտարկտիկայ յաւաքոյն
միջոցն է այս՝ համարն Արևելքից մէջ
ֆրանսական ազդեցութիւնը տարա-
ծելու և ժողովրդականացնելու հա-
մար»

«Այս գործը ուրիշ եկամուտ չունի
բայց եթէ կամաւոր նպաստներ և այս
վաճառահանգանէսին հասոյթն, որ տե-
ղի կ'ունենայ ճշմարիտ ֆրեյմուսէն ապա-
րանքին մէջ, ի Սեն-Տիմիթիէ փողոց,
թիւ 39»

Այս ձեռնարկութիւնը պէտք է
չփոխել ֆրանսերէնի տարածման նպա-
սակաւ միջ-եթիոպիայ տարեկ հետէ կադ-
մայ ֆրանսական Լիւկսեմբուրգի թան-
հան. Այս Լիւկսեմբուրգի թան-
հան ձեռնարկութիւնն աշխարհ-
հան ձեռնարկութիւնն ունի և թէ-
պէտ ֆրանսացի կրօնականութիւնն ու կրօնա-
ւորութիւնն կը իրենց արդիւնքն ալ կ'ու-
սանային, բայց առաւելագոյն աշ-
խարհական մտքը կը ստատարէ Արևել-
քից մէջ ֆրանսերէնի տարածման. Ա-
ռանց կրօնական խորութեան ամեն
ազգաց վարժարաններուն կ'օգնէ՝ հաս-
տատուելու համար ֆրանսերէնի դաս-
տարութիւնը, և ուր որ կայ բարեգործու
և զբարեգործու համար նոյն ուսումնական
ցիւղով որ նշանակած էինք թէ հայ-հռո-
մական հասարակութեան վարժարա-
նաց «Ֆրանսական Լիւկսեմբուրգի թան-
հան» կը զարմանան նպաստը կը տրուին
Անիէ ի վեր հաղորդուած է մեզ թէ
յոյնական վարժարանը ևս նոյն Լիւկսե-
մբուրգի թան-հանն ալ կ'ընդունին նոյն
նպատակաւ. Հայ ազգին ստուարտ
թան-հանութեան վարժարանը եւ թէ
զուրկ կը մնան. որովհետեւ ազգային
կրթական իշխանութիւնը պէտք է դադ-
րիմունքներ չեն ընդ, և չեն հաղորդ-
ուած կարելու ծանօթութիւններն, ո-
րոցմէ ալ բարեգործական Լիւկսեմբու-
րգի թան-հանը վարժարանը կ'ընդունին
թան-հանը պիտի իմանային թէ հայ ազ-
գին մեծամասնութիւնն ոչ նուազ փա-
կաքով է այն պատմական իրողութիւն
ուսումնական ըստ կարելի յառաջանելու
իր վարժարանաց մէջ, և թէ ուրիշ
ուրեք դրամական միջոցներու անար-
ականութիւնն և եթէ արեւելք է իւր
բարձրագոյն իրաւորներու. Այսպիսի
տեղեկութեան մը հետ շարքիւ վիճա-
կապութիւն մը անարարաւորութիւն և

գալափայ 8% մարտի թուրքիա մու-
ծեալ ապրանք արժեքն վրայ, Բայց
գնահատութիւնը կը տարբերէին ըստ
Պետութեանց, այնպէս որ նոյն տեսակ
վաճառք առաքման տեղութիւն համե-
մա՝ յոյժ անհաւասար մարքեր կը
վաճառէին. 1883ին Բ. Գուռը Զիլփաք
յայտնեց որ համաձայնութեամբ մի-
ջինակ ակազգին մը գործի ամեն եր-
կրաց համար, հատի և չափով վրայ
հաստատուեց:

Նախ միշտ Գիւլէ, իւր ազգի 29ի
խմբակականաւ, այս խմբակ վրայ
խոսելով, կ'ըսէ թէ Աստուած-Հոռո-
ւորութիւնը պիտի պիտի հասնէր այս ա-
ռաքարութեան, թէեւ այն պատճա-
ռաւ սակաւագոյն զգալի յաւելումը
յառաջ գայ. Բայց Սուլ. Կառապարտ-
ութիւնն անհիշելի Պետութեան հետ ա-
ռանձնէն կը բանակցի. Պետութեան
մը հետ վաճառուց դատարարութիւնն
որդեղէ յետոյ, հաստատութեան հա-
մար նոյն դատարարութիւնը միւս ա-
մեն Պետութեանց հաստատութեան ներ-
կայացնել հարկ կը լինի, որով բանակ-
ցութեան յոյժ կ'երկարին Աստուած-
Հոռուորութիւնը հետ բանակցութիւնը
սկզբում աւարտած են, բայց մանրա-
մասնութեանց վրայ բանակցութիւնը
ամեն Պետութեան հետ միջոցաւ
պէտք է կատարին. Այս պատճա-
ռաւ առաժամանակաւ կարգադրու-
թիւն մը հարկաւոր կը դառնայ:

Աստուած և Հոռուորութիւնը նախ-
աւոր, իրենց խորհրդարաններուն դի-
մելով, բացատրական զիւր մատու-
ցած են, որով կը զգայնեն թէ թուր-
քիայ, Պալատի և Եղիպտոսի հետ
զատ զատ առեւտրական դաշնագրեր
կ'ընդ հարկ պիտի լինի, և կ'ըսեն:

Պերիքի դաշնագրին Տրք յորդա-
նով, Պալատի հարկաւոր իշխանակե-
տութիւնը պարտաւորեալ է պահպանել
քաղաքական և առեւտրական կացութիւնը
որ Բ. Գրան հետ Տրքութեանց կ'ընդ ա-
ռեւտրական դաշնագրով հաստատու-
եց, և տարբեր պայմանաց մէջ Բ. Գրան
կ'ընդ նոր պայմանագրութիւնը որին
կան յոյժ չեն ունենար Պալատի համար
Առաջ հաստատել, նոյն դաշնագրական յո-
րուած երկու սկզբունքներ կը պարունակի
որոց մէջ պէտք է հետեւի Պալատի, որ
օտար Տրքութեանց հետ քաղաքական
առեւտրական պայմանագրեր կ'ընդ առ-
նէ. Այս սկզբունքը եւ Մաքսիմիլիան հա-
տար զորութիւն ամեն Պետութեանց վաճա-
ռականութեան նկատմամբ, և փոխադ-
րութիւնը (Երաւիրութիւն) գրեալ վաճա-
ռաց համար մաքսաւորութիւնը Պեր-
իքի դաշնագրին այս տրամադրու-
թեանց համաձայն կարող ենք և պար-
տեղ Պալատի և Եղիպտոսի հետ առանձին կարգ-
ադրութիւններ կ'ընդ, երբ տարբեր
թուրքիայ հետ մը դաշնագրով պայմանա-
վանաւ Անգլիայ, որուն թուրքիայ հետ դա-
շնագրը մերկէն յառաջ վերջացաւ (1890
մարտ 1ին), 1889 թիւ 31ին հակիրճ
կարգադրութիւն մը տրուեց, որ մինչև 1891ի
կամ 1892ի սկիզբը պիտի տեւէ:

«1890 թուական 7ի հայտարարու-
ման համաձայն, Եղիպտոսի իմպերա-
տորն է օտար երկրաց հետ առեւտրա-
կան և ծովային պայմանագրեր կ'ընդ,
որք Բ. Գրան հաստատութեան չեն ներթա-
րուել, Տրքիայ չեն կ'ընդ աշխարհ-
այնպիսի»

«Այս պատճառաւ ահա ձեզի եկայ
պարտ, կ'ըսէ Նոյն. Ինչ աշխարհ թու-
ած թէ, ուրիշ ամեն մարդէ աւելի, ի-
րենց ընդ յետոյ անկէ երբ և երբ
հորուած ունի ձեզ ըսելու. «Չզղանջ»
հորուած ունի, Բրիտանիան յոյս չի մնար
ձեզ, Չզղանջ»

Ու դուրս ելաւ:

ԺԱ

ԳԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ Նոյն Երկրորդական մտաւ, հոն գը-
տաւ Անտրէն որ կը խօսէր Ֆրանսիայի
հետ:

Մայրն անոր ընդ առաջ կարգեց:

—Հայտնի են Անգլիայի վարժարներն և:

—Այո:

—Ուսկից կուգան:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Աստուծոյ գործութիւնը անբաւ է:

—Կը յուսան:

—Այո, Թուրքիայ զղայ:

—Պերիքի ըստ իր երկրային ինքզին-
քը գաղափարներուն մասին:

—Այդ բանն ընդուն չպիտի յօժարի
երբեք:

—Ո՞ր գիտէ:

—Ամեն պարագայի մէջ, իրեն ըսի՛ր
թէ իմ որոշած ժամն կը լրանար ի մո-
տոյ:

—Ըսի:

«Այս պատճառաւ ահա ձեզի եկայ
պարտ, կ'ըսէ Նոյն. Ինչ աշխարհ թու-
ած թէ, ուրիշ ամեն մարդէ աւելի, ի-
րենց ընդ յետոյ անկէ երբ և երբ
հորուած ունի ձեզ ըսելու. «Չզղանջ»
հորուած ունի, Բրիտանիան յոյս չի մնար
ձեզ, Չզղանջ»

Ու դուրս ելաւ:

ԺԱ

ԳԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ Նոյն Երկրորդական մտաւ, հոն գը-
տաւ Անտրէն որ կը խօսէր Ֆրանսիայի
հետ:

Մայրն անոր ընդ առաջ կարգեց:

—Հայտնի են Անգլիայի վարժարներն և:

—Այո:

—Ուսկից կուգան:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Աստուծոյ գործութիւնը անբաւ է:

—Կը յուսան:

—Այո, Թուրքիայ զղայ:

—Պերիքի ըստ իր երկրային ինքզին-
քը գաղափարներուն մասին:

—Այդ բանն ընդուն չպիտի յօժարի
երբեք:

—Ո՞ր գիտէ:

—Ամեն պարագայի մէջ, իրեն ըսի՛ր
թէ իմ որոշած ժամն կը լրանար ի մո-
տոյ:

—Ըսի:

«Այս պատճառաւ ահա ձեզի եկայ
պարտ, կ'ըսէ Նոյն. Ինչ աշխարհ թու-
ած թէ, ուրիշ ամեն մարդէ աւելի, ի-
րենց ընդ յետոյ անկէ երբ և երբ
հորուած ունի ձեզ ըսելու. «Չզղանջ»
հորուած ունի, Բրիտանիան յոյս չի մնար
ձեզ, Չզղանջ»

Ու դուրս ելաւ:

ԺԱ

ԳԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ Նոյն Երկրորդական մտաւ, հոն գը-
տաւ Անտրէն որ կը խօսէր Ֆրանսիայի
հետ:

Մայրն անոր ընդ առաջ կարգեց:

—Հայտնի են Անգլիայի վարժարներն և:

—Այո:

—Ուսկից կուգան:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Աստուծոյ գործութիւնը անբաւ է:

—Կը յուսան:

—Այո, Թուրքիայ զղայ:

—Պերիքի ըստ իր երկրային ինքզին-
քը գաղափարներուն մասին:

—Այդ բանն ընդուն չպիտի յօժարի
երբեք:

—Ո՞ր գիտէ:

—Ամեն պարագայի մէջ, իրեն ըսի՛ր
թէ իմ որոշած ժամն կը լրանար ի մո-
տոյ:

—Ըսի:

«Այս պատճառաւ ահա ձեզի եկայ
պարտ, կ'ըսէ Նոյն. Ինչ աշխարհ թու-
ած թէ, ուրիշ ամեն մարդէ աւելի, ի-
րենց ընդ յետոյ անկէ երբ և երբ
հորուած ունի ձեզ ըսելու. «Չզղանջ»
հորուած ունի, Բրիտանիան յոյս չի մնար
ձեզ, Չզղանջ»

Ու դուրս ելաւ:

ԺԱ

ԳԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ Նոյն Երկրորդական մտաւ, հոն գը-
տաւ Անտրէն որ կը խօսէր Ֆրանսիայի
հետ:

Մայրն անոր ընդ առաջ կարգեց:

—Հայտնի են Անգլիայի վարժարներն և:

—Այո:

—Ուսկից կուգան:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Աստուծոյ գործութիւնը անբաւ է:

—Կը յուսան:

—Այո, Թուրքիայ զղայ:

—Պերիքի ըստ իր երկրային ինքզին-
քը գաղափարներուն մասին:

—Այդ բանն ընդուն չպիտի յօժարի
երբեք:

—Ո՞ր գիտէ:

—Ամեն պարագայի մէջ, իրեն ըսի՛ր
թէ իմ որոշած ժամն կը լրանար ի մո-
տոյ:

—Ըսի:

«Այս պատճառաւ ահա ձեզի եկայ
պարտ, կ'ըսէ Նոյն. Ինչ աշխարհ թու-
ած թէ, ուրիշ ամեն մարդէ աւելի, ի-
րենց ընդ յետոյ անկէ երբ և երբ
հորուած ունի ձեզ ըսելու. «Չզղանջ»
հորուած ունի, Բրիտանիան յոյս չի մնար
ձեզ, Չզղանջ»

Ու դուրս ելաւ:

ԺԱ

ԳԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ Նոյն Երկրորդական մտաւ, հոն գը-
տաւ Անտրէն որ կը խօսէր Ֆրանսիայի
հետ:

Մայրն անոր ընդ առաջ կարգեց:

—Հայտնի են Անգլիայի վարժարներն և:

—Այո:

—Ուսկից կուգան:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Ուրեքի համալսարանն ունի:

—Աստուծոյ գործութիւնը անբաւ է:

—Կը յուսան:

—Այո, Թուրքիայ զղայ:

—Պերիքի ըստ իր երկրային ինքզին-
քը գաղափարներուն մասին:

—Այդ բանն ընդուն չպիտի յօժարի
երբեք:

—Ո՞ր գիտէ:

—Ամեն պարագայի մէջ, իրեն ըսի՛ր
թէ իմ որոշած ժամն կը լրանար ի մո-
տոյ:

—Ըսի:

ԵՐԿՐԱՆԵՐԻՆ	
Կ. Պոլիս	160
Երևան	80
Բաքու	40
Կոնստանդուպոլիս	200
Կարս	100
Օսմանի	50
Գոսթալի	30
Գոսթալի ընդհանուր	
Գոսթալի ընդհանուր	160
Գոսթալի ընդհանուր	80
Գոսթալի ընդհանուր	40
Գոսթալի ընդհանուր	200
Գոսթալի ընդհանուր	100
Գոսթալի ընդհանուր	50
Գոսթալի ընդհանուր	30
Գոսթալի ընդհանուր	
Գոսթալի ընդհանուր	160
Գոսթալի ընդհանուր	80
Գոսթալի ընդհանուր	40
Գոսթալի ընդհանուր	200
Գոսթալի ընդհանուր	100
Գոսթալի ընդհանուր	50
Գոսթալի ընդհանուր	30

LES ABONNÉS SONT REÇUS
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՆ ՅԵՐԱՆՍԱԿԱՆ

Ի Փարիզ տեղեկափոխական բարձր
ընկերութիւնը մեծաւ հետաքրքրութեամբ
կը դիմէր զատ մը, որ միջոցաւ պիտի կարեա-
րութիւն ունի, ժամանակէ մ'ի վեր ֆրանս-
ական լրագրիչը ոմանք վերադարձնէր անար-
կութիւններ կը հրատարակէին բարձրա-
տիման օտար տիկնոջ մը դէմ, որուն համար
կ'ըսէին թէ Բրուսիայի լրագրիչ մը տար-
բերութիւն չունի, և թէ ինչու իւր մեծա-
ժայ երկրակիցներուն դեպքով ու ֆրան-
սացի պաշտօնատարներ չերկար կը գտնուին,
բայց անխորտակելի նպատակաւ մը
լրագրիչ անկողնից են այս երկրակիցը:
Տիկնոջ անունը չէր տրուած ի սկզբան,
բայց անխորտակելի այնքան որոշ էր
որ հասկնայեցաւ թէ անխորտակելի տիկնոջ
է Կոնստանդուպոլիս, դուստր անգլիկ հե-
ղիկ հայագոյնեալ ծովայալ կիւնի, որ գտնա-
ված այդպիսի անունով մէջ նշանուոր հայ-
կացած էր Վերքի օրերս Մալի, Սառա
և Փառլ Նալիւս անուն լրագրիչ յայտ-
նել յանունն անխորտակելի տիկնոջ
Քեյսեր թէ Զոր. Պալատիէ հետ յայտ-
նելու թիւնը հաստատուած է անոր պա-
տերազմական նախադրութեան միջոցին,
և ֆրանսական զորահանձնարան (mobi-
lisation) յատկացած էր

որիանու թեան և թաղապետական սաշ-
նէից վրայ, ըսելով թէ ցորու թիւնը կը

